

OPINIA DRUGA NA TEMAT ROZPRAWY DOKTORSKIEJ **mgr Anny Strzelczak**

Tożsamość osób aseksualnych a ich funkcjonowanie w bliskich związkach

Niniejsza opinia stanowi ustosunkowanie do zmian, jakie Autorka wprowadziła do tekstu rozprawy w odpowiedzi na uwagi krytyczne wyrażone w pierwszej recenzji. Uwagi krytyczne odnosiły się do części teoretycznej. Głównym zarzutem było niedostateczne pogłębienie przemyśleń tam zawartych, a przede wszystkim korzystanie z materiałów popularno-propagandowych w taki sposób, jakby to były publikacje naukowe. Kolejną sprawą było nazewnictwo – niefortunne kalki z angielskiego (np. „pociąg romantyczny”), neologizmy powtarzane za anglojęzycznymi opracowaniami popularnymi („greyseksualność”, „ambiromantyczny” i podobne), które nie pojawiają się w literaturze naukowej, błędy ortograficzne, interpunkcyjne, stylistyczne i edytorskie. Dyskusyjne w sensie merytorycznym było ponadto szereg problemów teoretycznych, jak np. traktowanie aseksualności jak orientacji i bardzo wąskie rozumienie pojęcia „tożsamość” – w zasadzie synonimiczne z terminem „samoidentyfikacja”. Tożsamość jako taka nigdzie nie była zdefiniowana ani bliżej omówiona. Wyniknęło z tego milczące przyjęcie założenia o niezmienności tożsamości, które na gruncie współczesnej wiedzy jest nieuprawnione (samoidentyfikacja w jakiejś dziedzinie może być niezmienna, tożsamość nie). W części teoretycznej brakowało ponadto szerszego uwzględnienia kontekstu kulturowego badanego zjawiska.

W nowej wersji rozprawy część teoretyczna została poszerzona. Liczy 63 strony – prawie dwukrotnie więcej. Niektóre problemy zostały pogłębione (np. kontekst kulturowy), inne uporządkowane. Niestety, w dalszym ciągu w tekście występuje bardzo dużo błędów językowych, co przecież można było łatwo poprawić. Błędy ortograficzne to np. pisownia „nie” z różnymi częściami mowy (takich błędów nie wyłapuje autokorekta programu Word), np. często używane słowo „niejako” (pisane „nie jako”), „niekiedy”, „niedawno” i podobne. Błędy interpunkcyjne – przecinki w zaskakujących miejscach (nie zawsze „jak” i „jako” jest

łącznikiem międzyzdaniowym) i ich brak tam, gdzie są potrzebne. Błędy edytorskie – kropka po tytule, liczne błędy i niezręczności stylistyczne.

Pojęcie tożsamości w pierwszym rozdziale zostało omówione bez szerokiego przeglądu teorii. Autorka skupiła się od razu na definicji tożsamości seksualnej rozumiejąc ją jako jedną z płaszczyzn skomplikowanego konstruktu samowiedzy, na której dokonuje się samoidentyfikacja. W tym ujęciu tożsamość jest konstruowana i dlatego jest zmienna. Czy, w związku z tym, może także zmienić się samoidentyfikacja seksualna? Pewnie tak, ale tu pojawia się zastrzeżenie, że nie może się zmienić orientacja, wobec czego zmiany samoidentyfikacji (tożsamości seksualnej) muszą zdążać do odkrycia „prawdy” (takie stwierdzenie podważa konstrukcjonistyczne ujęcie tożsamości). Przy okazji definicji wspomina się o dwóch aspektach tożsamości (także w płaszczyźnie seksualnej) – osobistym i społecznym. Jest to omówione bliżej w rozdziale pod tytułem *Spoleczny kontekst aseksualności*. To bardzo ważny i dobrze opracowany wątek. Ukazane jest w jego ramach, jaką rolę w konstruowaniu aspektu społecznego tożsamości pełni grupa identyfikacyjna, którą w wypadku aseksualności stanowi społeczność portalu internetowego. W tym miejscu przedstawienie treści, które znajdują się na portalu, jest jak najbardziej uzasadnione. Ale powinny się one znajdować tylko w tym miejscu, jako kontekst kulturowy badanego zjawiska, a nie źródło wiarygodnych informacji na jego temat (nie są to ani wnioski z badań, ani przemyślenia wynikające z teorii).

Najbardziej dyskusyjny wątek – czy aseksualność może być uznana za czwartą orientację seksualną (tak jak hetero-, homo- i bi-), w nowej wersji rozprawy opracowany jest starannie. Odnosi się do niego cały podrozdział *Aseksualność jako czwarta orientacja seksualna? Próba krytycznej refleksji*. Ostatecznie Autorka decyduje, że używanie w stosunku do aseksualności kategorii „czwarta orientacja” nie jest uprawnione. Pomimo to jednak w dalszych partiach pracy znajduje się wiele stwierdzeń wskazujących na myślenie o aseksualności przez analogię do grup mniejszościowych określanych przy pomocy pojęcia orientacji. Co więcej, twierdzi otwarcie, że ze względu na naciski portalu AVEN społeczność badaczy będzie musiała przyjąć takie stanowisko. Przyświeca temu cel propagandowy: przekonanie społeczeństwa, że osoby aseksualne zasługują na szacunek i należy zaakceptować ich preferencje. To smutne. Czy bez odpowiedniej etykiety na akceptację i szacunek nie zasługują? Czy nie zasługują na to także ci, od których osoby aseksualne tak bardzo chcą się odróżniać – cierpiące na zaburzenia pożądania (HSDD) i chcące się z tego leczyć? Cele propagandowe nie powinny przesłaniać dociekań zmierzających do jak najbardziej adekwatnego opisu rzeczywistości (OPISU, a nie ZMIANY). Dylemat: czy uwzględnić stanowisko badaczy (Bogaert) w kwestii definicji aseksualności, czy też działaczy, wydaje się nie na miejscu w rozprawie doktorskiej.

Kwestia nazewnictwa rozwiązana została częściowo. Autorka twierdzi np., że pojęcie „miłość” nie znajduje zastosowania w dziedzinie, którą się zajmuje. Konsekwentnie stosuje pojęcie „pociąg romantyczny”, chociaż w przytaczanej literaturze występuje np. termin „preferencje uczuciowe”. To pierwsze jednak preferuje społeczność portalu AVEN. Liczba karkołomnych neologizmów zaczerpniętych z publikacji popularnych została zmniejszona, ale pozostały takie jak np. „polyromantyczny” (które ma się odróżniać od „polyamoryczny”), czy „panromantyczny”. W dalszym ciągu uważam, że takie pojęcia mogą być badane przy charakteryzowaniu zawartości treściowej środowiska portalu (w funkcji żargonu), ale nie znajdują zastosowania w analizie teoretycznej.

KONKLUZJA

Opiniowana praca po wprowadzeniu zmian spełnia akademickie i ustawowe wymagania stawiane rozprawom doktorskim, w związku z czym wnoszę o skierowanie jej do dalszych etapów przewodu doktorskiego (podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 września 2011r. – w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich i postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, Dz. U. Nr 204).

Elżbieta Dryll